

Nr 677

Av herr **Hellström m. fl.**, angående läromedel inom vuxenutbildningen.

(Lika lydande med motion nr 584 i Första kammaren)

I diskussionen om erfarenheter från den kommunala vuxenutbildningsreformens första period har särskilt betonats olika typer av studiehinder som gör sig gällande. Bl. a. LO-utredningen LOVUX har påvisat att personer med kort ungdomsutbildning deltar mindre än andra i vuxenutbildningen. Vidare spelar yrkestillhörigheten roll för studiebenägenheten. I tjänstemannayrken är vuxenutbildning sålunda vanligare än i yrken med tillverkningsarbete. I olika undersökningar har visats hur utbildningsaktiviteten avtar markant med åldern från ca 45 år. Ett samband mellan inkomst och utbildningsbenägenhet är också tydligt. Sammanfattningsvis kan sägas att de individer som i olika avseenden har de största utbildningshandikappen och en svag ställning på arbetsmarknaden deltar mindre än andra i en verksamhet som bl. a. från jämlikhetssynpunkter är särskilt angelägen just för dem. Denna tendens som är märkbar i så gott som alla former av vuxenutbildning, torde vara särskilt stark i den kommunala vuxenutbildningen.

Bl. a. mot denna bakgrund har en utbyggnad av vuxenutbildningen påbörjats med tyngdpunkten förlagd till de grupper som har den lägsta utbildningen, vilket också understryks i bilaga 10 till statsverkspropositionen 1970. För att den skall kunna fullföljas fordras bland många andra åtgärder att *läromedel* utvecklas som är lämpliga för de vuxnas speciella studiesituation. För dem som har den lägsta utbildningen kan bl. a. förutsättas att de har ringa eller ingen studievana, har erfarenhet av studier från en annan skola än dagens och har erfarenhet av mångårigt arbete i hushåll eller i förvärvsarbete och av skilda slag av samhällsaktiviteter som de unga saknar. Deras studier i den kommunala vuxenutbildningen syftar i allmänhet till att vidga grundutbildningen först med kunskaper motsvarande grundskolans högstadium och därefter med kunskaper motsvarande gymnasiala utbildningar. Deras annorlunda infallsvinkel i studierna gör att de inte är betjänta av samma lärostoff som ungdomsskolan förmedlar och inte heller av den pedagogik och metodik som där används. De läromedel som används för ungdomsutbildningen kan därför inte utan vidare tillämpas inom vuxenutbildningen. Detta torde gälla för de allra flesta vuxenstuderande, men har särskild relevans för de kortutbildade och äldre som i högre grad än andra avskräcks av den traditionellt ungdomsskolmässiga miljön och undervisningsformen i den kommunala vuxenutbildningen.

Kurslitteratur

För närvarande framställs en betydande mängd kurslitteratur för ungdomsskolan, medan knappast någon litteratur finns tillgänglig för vuxenutbildning inom samma

kunskapsområden om man undantar korrespondensinstitutens och TRU:s material och material som studieförbunden producerat för studiecirkelverksamhet. Det är därför en angelägen uppgift för utbildningsmyndigheten att stimulera fram lämpliga kursböcker för vuxenutbildning. Det bör kunna ske bl. a. genom att en del av de medel som för SÖ:s del anslås för läromedelsutveckling för ungdomsskolan styrs över till att gälla utveckling av läroböcker för t. ex. den kommunala vuxenutbildningen. *Läromedelsförlagen* har vidare ett stort ansvar för utvecklingen av läroböcker anpassade till de vuxnas förutsättningar och behov. Detta gäller i särskilt hög grad om det allmänägda förlaget, Utbildningsförlaget. Kungl. Maj:t bör enligt motionärernas mening överväga lämpliga former för att stimulera förlagen till utvecklingsarbete på vuxenområdet. En möjlighet är att uppdra åt en arbetsgrupp med anknytning till SÖ och studieförbunden att för förlagen presentera den offentliga sektorns önskemål som konsument eller distributör av läromedel. Särskilda beställningar kan läggas ut genom SÖ:s försorg. Andra vägar kan även prövas. Bl. a. är det angeläget att medge lärare av olika kategorier ledighet från den ordinarie undervisningen för författande av vuxenläroböcker. Utarbetande av särskilda läroplaner eller supplement till ordinarie läroplaner för den kommunala vuxenutbildningen skulle vidare vara ett stöd för framtida läroboksframställning från förlagens sida. Sådana kompletterande läroplaner är självfallet även viktiga för en utformning av den lärarledda undervisningen som bättre svarar mot de vuxnas behov.

Vuxenpedagogik för lärare

Ett betydande pedagogiskt utvecklingsarbete fordras för att vuxenläromedlen skall nå motsvarande kvalitet som läroböckerna för ungdomsutbildningen nu har. Läromedlen måste vidare i de flesta fall på ett eller annat sätt kombineras med lärarledd undervisning och handledning. F. n. saknas så gott som fullständigt skolning av lärare i den pedagogik och metodik som är anpassad till vuxenstudierande. Det är från denna synpunkt glädjande att Kungl. Maj:t nyligen givit SÖ i uppdrag att inkomma med ett förslag till sådan praktisk pedagogisk utbildning, som är särskilt anpassad för den statliga och kommunala vuxenutbildningen. Ytterligare åtgärder behövs. Det kan förutsättas att många av lärarna inom ungdomsskolan också kommer att verka som lärare inom vuxenutbildningen. För att detta skall kunna ske på ett tillfredsställande sätt och för att stimulera produktionen av läromedel för vuxna fordras för det första en fortbildning av nu verksamma lärare på det vuxenpedagogiska området och för det andra att vuxenpedagogiken får ett större utrymme inom den *ordinarie* lärarutbildningen.

Referenslitteratur

De vuxenstudierande har i allmänhet inte referenslitteratur lika lätt tillgänglig som skolungdomarna, vilka kan repliera på resurserna i sin dagliga skolmiljö. De vuxenstudierande bedriver vanligen ännu så länge sina studier på fritid och har normalt inte tillgång till skolbibliotek. Vidare har många knappast en sådan ekonomisk standard att de själva kan skaffa dyrbara uppslagsverk. Det finns därför starka skäl att vidta sådana anordningar att de vuxna i större utsträckning kan få

tillgång till skolbibliotekens lokaler och resurser samt att skolbiblioteken utrustas med hänsyn härtill. Skolorna ligger i allmänhet mera lättillgängligt än stads- och kommunbibliotek och filialer till dessa. Dessa synpunkter bör beaktas vid SÖ:s anvisningar för skolbyggnad.

Tekniska hjälpmedel

En snabb utveckling pågår inom läromedelsområdet vad gäller programmerad undervisning, självinstruerande läromedel, interntelevision m. m. Även denna är i allt väsentligt inriktad på ungdomsskolan och högre utbildning. En komplettering av denna verksamhet med inriktning mot vuxenstuderande är nödvändig. I radio och TV ges en rad utbildningsprogram av intresse för de vuxenstuderande. Förläggningen av dessa i tid kan i vissa fall skapa svårigheter bl. a. för de förvärvsarbetsbetande att följa dem. Dessutom kan det ofta vara svårt att i hemmiljön få den ro som fordras för att med fullt utbyte följa dessa program. En utbyggnad av produktionen av sådana program kombinerad med möjligheter att t. ex. från läromedelscentralerna låna bandade program för uppspelning fordras. Därvid bör det bli möjligt för de vuxenstuderande att få tillgång till uppspelningsapparatur vid skolor och bibliotek för att kunna avlyssna programmen.

Det pedagogiska utvecklingsarbetet har under det senaste decenniet mötts av ett ständigt stigande intresse och även fått betydande ekonomiska resurser till sitt förfogande. I allt väsentligt har det dock lagt tyngdpunkten vid ungdomsskolan. Detta har naturligtvis varit berättigat samtidigt som de nya skolformerna vuxit fram. I framtiden är det dock av vital betydelse för vuxenutbildningen att också den får del av pedagogiskt utvecklingsarbete. Ett nära samarbete mellan utbildningsmyndigheterna och studieförbunden vilka har stor erfarenhet av vuxenutbildning bör i dessa hänseenden kunna leda till goda resultat. Det kan slutligen påpekas att en del resultat som nåtts i det pedagogiska utvecklingsarbetet för ungdomsutbildningen givetvis är av stort värde även för vuxenutbildningen liksom också att resultat som vinnas genom denna kan vara fruktbart för den fortsatta utvecklingen inom ungdomsutbildningen.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär
att åtgärder vidtas för att på lämpligt sätt stimulera utveckling och produktion av läromedel inom vuxenutbildningen i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionen; samt
att åtgärder vidtas så att de vuxenstuderandes behov av referenslitteratur och tekniska hjälpmedel beaktas i skolans lokalbehovsprövning.

Stockholm den 28 januari 1970

Mats Hellström (s)

Gösta Skoglund (s)

Olle Göransson (s)

Tage Hansson (s)
i Piteå

Sven Lindberg (s)
